

www.forum-mne.com

ZAŠTITA DJETETA

Forum MNE

ISKAZ O POLITICI

SADRŽAJ

ISKAZ O POLITICI	4
ŠTA ĆE FORUM MNE URADITI	5
PROCEDURE:	6
ZAŠTITA DJETETA	7
VRSTE ZLOSTAVLJANJA.....	7
FIZIČKO ZLOSTAVLJANJE.....	7
EMOTIVNO ZLOSTAVLJANJE	7
SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE	7
ZANEMARIVANJE.....	7
VRŠNJAČKO MALTRETIRANJE	8
MLADI LJUDI KAO OSOBE KOJE VRŠE ZLOSTAVLJANJE.....	8
ZDRAVLJE I SIGURNOSNA PITANJA	9
ODGOVORNOST	9
NADZOR.....	9
REGRUTOVANJE I MENADŽMENT ZAPOSLENIH / VOLONTERA / STUDENATA	10
REGRUTOVANJE ZAPOSLENIH / VOLONTERA.....	10
MENADŽMENT ZAPOSLENIH / VOLONTERA AKO SE JAVI ZLOSTAVLJANJE	11
KOD PONAŠANJA	12
ZAŠTITA DJETETA /MLADE OSOBE I VAS KAO OMLADINSKOG RADNIKA / VOLONTERA / STUDENTA/ ZAPOSLENOG ČLANA FORUMA MNE :	12
KONTAKT SA DJETEROM – INDIVIDUALNI RAZGOVOR	13
POSTUPANJE PRI AGRESIVNOM PONAŠANJU	13
ISKAZ O DJELOVANJU: POSTUPANJE PRI OTKRIVANJU ZLOSTAVLJANJA	14
U SLUČAJU DA SE JAVI OZBILJAN INCIDENT ILI VELIKI PROBLEM KOJI OBUHVATA DOBROBIT DJECE/MLADIH	15
POSTUPANJE PRILIKOM ZLOSTAVLJANJA NA KOJE SE SUMNJA, KOJE JE OTKRIVENO ILI USTANOVLJENO ..	15
VODIČ KROZ PROCEDURE PRIJAVLJIVANJA (DIJAGRAM)	16
AKO SUMNJATE DA JE DIJETE/ MLADA OSOBA U NEPOSREDNOJ OPASNOSTI	17
AKTIVNOSTI VAN PROSTORIJA FORUMA MNE	18
AKO SE NEDOKAZANE TVRDNJE ILI ZABRINUTOSTI JAVE TOKOM IZLETA/KAMPA/ BORAVKA IZVAN VAŠEG PODRUČJA:.....	18
BITI PROAKTIVAN	19
KONTAKTI U FORUMU MNE	21
FORUM MNE – FORUM MLADI I NEFORMALNA EDUKACIJA	22
DODATAK A	23
FORMULAR ZA PRIJAVLJIVANJE INCIDENTA/ZABRINUTOSTI	23

PREDGOVOR

Djeca i mladi ljudi treba da znaju i vjeruju da imaju pravo da budu sigurni i da se osjećaju sigurnim u svako doba. Oni su najranjiviji članovi našeg društva.

Ova politika i procedure su se razvile da unaprijede i pojačaju sigurnost i dobrobit djece i mladih ljudi na balkanskom području. Forum mladi i neformalna edukacija (dalje u tekstu FORUM MNE) gleda na interese djece kao najvažnije i prepoznaje da su omladinski radnici i drugi odrasli ljudi u našem društvu ti koji su odgovorni za zaštitu djece.

Važno je da se prije rada ili volontiranja u Forumu MNE, ova Politika pročita i u potpunosti shvati i da su odgovarajuće strukture i procedure koje se odnose na nju na pravom mjestu.

Ova politika ističe potrebu za razumijevanjem složenosti zlostavljanja djece i naglašava da zaposleni moraju preduzeti akciju kada se sumnja na zlostavljanje djece. Takođe prepoznaje da su trening i podrška u zaštiti djeteta od suštinske važnosti.

FORUM MNE ima dužnost da osigura da djeca i mladi ljudi nisu predmet zlostavljanja u okvirima omladinskog rada. Organizacija treba blisko da sarađuje sa drugim vladinim agencijama, nevladinim organizacijama i porodicama da bi obezbijedila sigurnost djece.

Omladinski radnici igraju značajnu ulogu u zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Svi omladinski radnici i svi drugi koji su uključeni u ovo polje rada nose odgovornost tretiranja djece na dostojanstven način i sa poštovanjem, da se prikladno ponašaju i da zaštite djecu pri njihovom staranju.

Osim toga, omladinski radnici u zajednici moraju postupati po Konvenciji Ujedinjenih Nacija o pravima djeteta iz 1989. i pod pravnim obavezama zakona države Crne Gore.

Ova Politika se odnosi na usluge pružene od strane zaposlenih i volontera koji su na bilo koji način uključeni u rad koji je u vezi sa organizacijom FORUM MNE.

Organizacija takođe ima odgovornost da obrazuje čitav svoj kadar da bi postupao u vezi sa ovom Politikom i nadzirao zdravlje i sigurnost korisnika svojih usluga.

Ova politika je temelj rada FORUMA MNE u zaštiti djeteta i prevenciji zlostavljanja.

ISKAZ O POLITICI¹

OSNOVNI PRINCIPI ZA ZAPOSLENE ČLANOVE / VOLONTERE / STUDENTE

FORUM MNE kroz Politiku zaštite djece ima sledeće principe:

- **DOBROBIT DJETETA JE NAJVAŽNIJA;**
- Sva djeca bez izuzetka imaju pravo na zaštitu od zlostavljanja;
- Sve sumnje i nedokazane tvrdnje o zlostavljanju će biti uzete ozbiljno i na njih će biti odgovoreno brzo i prikladno;
- Svi povjerenici/zaposleni i volonteri organizacije FORUM MNE imaju odgovornost da podnesu izvještaj o zabrinutostima.

Politika treba da bude povezana sa procedurama koje razjašnjavaju:

- Šta je dobra praksa među cijelim personalom;
- Koja se praksa nikad ne može sankcionisati;
- Da način na koji je kompletno osoblje FORUMA MNE regrutovano i birano osigurava njihovu podesnost za rad sa djecom;
- Kako prikladno odgovoriti na sumnje i nedokazane tvrdnje;
- Kako osigurati povjerljivost;
- Koji su sistemi na mjestu koji osiguravaju da se kompletno osoblje koje radi sa djecom redovno i uredno nadzire.

Obaveza FORUMA MNE je da štiti djecu

Vrijednosti, principi i uvjerenja Foruma MNE

- Svako zlostavljanje djece uključuje zloupotrebu dječijih prava.
  1. Sva djeca imaju jednaka prava na zaštitu od zlostavljanja i iskorištavanja.
  2. Položaj sve djece mora biti poboljšán kroz unapređenje njihovih prava kako su izložena u Konvenciji Ujedinjenih Nacija o pravima djeteta. Ovo uključuje pravo na slobodu od zlostavljanja i iskorištavanja.
  3. Zlostavljanje djece nije nikad prihvatljivo
  4. FORUM MNE ima obavezu da štiti djecu sa kojom / za koju radi
  5. Kada FORUM MNE sprovodi programe sa partnerima, oni imaju obavezu da zadovolje bar minimum standarda zaštite djece u zajedničkim programima.

---

¹ Vrlo je preporučljivo vidno izlaganje iskaza o politici u svim radnim prostorima Foruma MNE

Šta će FORUM MNE uraditi

FORUM MNE će preduzeti sledeće mjere u cilju zaštite djece od zlostavljanja i zanemarijvanja na sledeći način:

Svjesnost: osigurati da su svi zaposleni i drugi svjesni problema zlostavljanja djeteta i rizika za djecu.

Prevenција: osigurati, kroz svjesnost, edukaciju i dobru praksu, da zaposleni i drugi smanje rizike od zlostavljanja djece.

Izveštavanje: osigurati da je zaposlenim i drugima jasno koje korake treba da preduzmu tamo gdje se jave zabrinutosti u pogledu sigurnosti djece.

Reagovanje: osigurati da se preduzme akcija pružanja podrške i zaštite djece tamo gdje se jave zabrinutosti u pogledu mogućeg zlostavljanja.

Zastupništvo: podržati razvoj multi-agencijskih tijela za zaštitu djeteta, sastavljenih od statutornih i drugih agencija koje su uključene u aktivnosti zaštite djeteta na području gdje FORUM MNE djeluje.

Da bi se gore navedeni standardi izvještavanja i reagovanja zadovoljili, članovi Foruma MNE će takodje osigurati da oni:

- Ozbiljno prihvate bilo koje izražene zabrinutosti
- Preduzmu pozitivne korake da osiguraju zaštitu djece koja su predmet bilo kakvih zabrinutosti
- Podrže djecu, zaposlene i druge odrasle osobe koje izraze zabrinutost ili koje su predmet zabrinutosti
- Postupe prikladno i efektivno u istrazi ili saradivanju na svakom sledećem procesu istrage.
- Da su vođeni kroz proces zaštite djeteta po principu “najboljih interesa za dijete”
- Slušaju i uzimaju ozbiljno poglede i želje djece
- Rade u partnerstvu sa roditeljima / starateljima i / ili drugim profesionalcima da bi osigurali zaštitu djece

PROCEDURE:

❖ ZAKONSKI OKVIR I DUŽNOST STARANJA

Kompletno osoblje i volonteri Foruma MNE treba da djeluju u vezi sa Politikom i procedurama u ovom dokumentu koji treba da bude u ravnoteži sa UN Konvencijom o pravima djeteta i zakonskog okvira države u kojoj FORUM MNE djeluje.

UN Konvencija o pravima djece (1989) podržava najbolje interese djece. Predviđa da “djeca imaju pravo da budu zaštićena od svih oblika nasilja. Ona moraju biti sačuvana od povređivanja. Mora im se pružiti odgovarajuća njega od strane onih koji ih vode brigu o njima.”

Država Crna Gora zlostavljanje tretira kao krivični prekršaj. Prema tome, zahtjeva se i od države i civilnog sektora, organizacije / institucije koja radi sa djecom / mladima da prijave osumnjičeno i / ili počinjeno zlostavljanje djece / mladih ljudi policiji i /ili socijalnim službama. Ako oni koji rade na brizi (uključujući Forum MNE zaposlene / volontere) propuste da podnesu izvještaj o sumnjičenom ili počinjenom zlostavljanju, mogu biti subjekt pravne tužbe.

Forum MNE prepoznaje razvojnu primjenu zakona o zaštiti djeteta u zemljama u kojim radi. FORUM MNE preuzima obavezu da podrži razvoj prakse, sa policijom, socijalnim službama i drugim agencijama i da slijedi najbolju praksu zaštite djeteta baveći se osumnjičenim ili počinjenim zlostavljanjem. Ovo će osigurati da postoji sposobnost rukovođenja slučajevima zlostavljanja sa odgovarajućom senzitivnošću. Primjeri zlostavljanja koji su dogode tokom rada Foruma MNE, ili se tu razotkriju, mogu se dalje prosljediti nekoj pouzdanoj agenciji.

ZAŠTITA DJETETA

Vrste zlostavljanja

FIZIČKO ZLOSTAVLJANJE

Fizičko zlostavljanje može da uključuje udaranje, drmanje, bacanje, trovanje, paljenje ili polivanje vreloom vodom, potapanje, gušenje, ili drugačije uzrokovana fizička povređivanja djeteta. Fizičko povređivanje može takođe biti uzrokovano kada jedan od roditelja ili staratelja simulira simptome, ili namjerno uzrokuje loše zdravlje djeteta o kom se brine.

EMOTIVNO ZLOSTAVLJANJE

Emotivno zlostavljanje jeste uporno loše emotivno tretiranje djeteta takvo da uzrokuje oštre i stalne loše efekte na emotivni razvoj djeteta. Može da obuhvata saopštavanje djeci da su bezvrijedna ili nevoljena, nedorasla, ili vrednovati ih samo dok zadovoljavaju potrebe druge osobe. To može uzrokovati, da se djeca često osjećaju preplašena ili u opasnosti, kao i iskorištavanje ili potkupljivanje djece.

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE

Seksualno zlostavljanje uključuje prisiljavanje ili navođenje djeteta ili mlade osobe da uzme učešća u seksualnim aktivnostima, i ako je ili nije dijete svjesno onog sto se dešava. Te aktivnosti mogu uključivati fizički kontakt, uključujući penetrativni čin (npr. silovanje i blud) ili nepenetrativne činove. Mogu obuhvatati radnje bez kontakta, kao što je uključivanje djece u gledanje ili proizvodnju pornografskog materijala ili gledanje seksualnih činova, ili ohrabrivanje djece da se ponašaju na seksualno neprimjerene načine.

ZANEMARIVANJE

Zanemarivanje je uporno propuštanje da se zadovolje osnovne fizičke i / ili psihološke potrebe djeteta. Mogu uključivati roditeljsko ili starateljsko propuštanje da se obezbijedi adekvatna hrana, utočiste ili garderoba, propuštanje da se dijete zaštiti od fizičkog povređivanja ili opasnosti, ili propuštanje da se osigura pristup odgovarajućoj medicinskoj njezi ili tretmanu. Takođe može da uključuje zanemarivanje ili odsustvo reagovanja prema osnovnim emotivnim potrebama djeteta.

VRŠNJAČKO MALTRETIRANJE

Vršnjačko maltretiranje je viđeno kao posebno štetno ponašanje koje se često ponavlja za vrijeme jednog vremenskog perioda, gdje zlostavljana djeca teško mogu da se odbrane. Vršnjačko maltretiranje ne bi trebalo da bude tolerisano niti u jednoj formi u omladinskom radu, a može da sadrži bilo koje od gore navedenih vrsta, uključujući:

- Fizičko npr. udaranje, šutiranje, krađa
- Verbalno (uključujući zadirivanje) npr. racističke opaske, širenje glasina, prijetnje ili davanje imena
- Emotivno npr. izolovanje djeteta ili mlade osobe od aktivnosti ili društvenog prihvatanja vršnjačke grupe
- Uznemiravanje npr. upotreba pogrdnog i uvredljivog ponašanja na način koji ima za namjeru uzrokovanje straha ili patnje.
- Djeca i mlade osobe mogu biti zlostavljane od strane odraslih osoba, njihovih vršnjaka i u nekim slučajevima od strane njihovih porodica.

MLADI LJUDI KAO OSOBE KOJE VRŠE ZLOSTAVLJANJE

Važno je prepoznati da u nekim slučajevima zlostavljanja, ne mora biti da odrasla osoba zlostavlja mladu osobu ili dijete. Osoba koja vrši zlostavljanje može biti mlada osoba i pravovremena briga i pažnja se moraju stvoriti da osiguraju da Forum MNE stvori okruženje gdje mladi ljudi nemaju mogućnosti da zlostavljaju druge mlade ljude.

Zdravlje i sigurnosna pitanja

Odgovornost

- Zdravlje i sigurnosna pitanja trebaju biti prodiskutovana i dogovorena sa mladim ljudima i u planiranju i uspostavljanju programa. Ovo će osigurati da mladi ljudi preuzmu odgovornost za osiguravanje vlastitog zdravlja i sigurnosti.
- Konačna odgovornost za zdravlje i sigurnost mladih leži na lideru koji je odgovoran za program. Osiguravanje da učesnici dobiju odgovarajući liječnički pregled i odobrenje i da se procijene rizici za svaku aktivnost.
- Ako je program uspostavljen u partnerstvu sa drugom organizacijom. Odgovornost i prihvatanje unapredjenja standarda zaštite djeteta treba da bude dogovoreno kao dio inicijalnog kontakta.
- Ako se nezgoda ili incident javi, pratite procedure podnošenja izvještaja i ispitivanja

Nadzor

- Treba da postoji adekvatan nadzor od strane lidera u svako doba. Ovo će varirati u zavisnosti od potreba grupe, starosti učesnika, ranjivosti mladih ljudi, polne klasifikacije i opšte prirode obuhvaćenih aktivnosti. Lider je definisan kao osoba koja ima 18 godina i više, i ko je bar minimalno radio sa nekim ko je prisustvovao volonterskom treningu.
- S obzirom na odnos lidera i mladih ljudi neophodno je imati minimum 2 lidera za svaku omladinsku grupu. Ljudi ne treba da sami rade sa mladima ispod 18 godina. Ako je samostalan rad neizbježan, on treba uvijek da bude najavljen drugoj osobi (lideru koji radi sa mladima) koja bi mogla da pomogne u slučaju nepredviđenih okolnosti. Ta osoba uvijek treba da zna, gdje i koliko dugo će lider koji radi sam biti sam sa mladom/im osobom/ama.

U vezi sa grupama mladih gdje su izmiješani polovi preferiraju se 2 lidera, po jedan od oba pola.

Regrutovanje i menadžment zaposlenih / volontera / studenata

Regrutovanje zaposlenih / volontera

- Svi zaposleni članovi FORUMA MNE treba da pročitaju i da se pozivaju na dalje navedeni kod zaštite /sigurnosti djeteta FORUMA MNE. Biće im dostavljena kopija ove politike, a oni će potpisati da potvrđuju da su je pročitali i razumjeli i da će se pridržavati navedenih pravila rada.
- Svi zaposleni članovi / volonteri FORUMA MNE će popuniti **Prijavni formular za pozicije koje uključuju kontakt sa djecom i mladim ljudima** koji će sadržavati sledeće (**Dodatak A**):
  - ime, adresa, datum rođenja
  - detalje o bilo kakvom prethodnom iskustvu rada sa djecom / mladima, volonterski ili plaćen
  - detalje o bilo kakvim osudama za krivične prekršaje.
  - dopuštenje da se dobiju preporuke od bar dvoje ljudi koji imaju iskustva u radu kao zaposlena lica / kontaktu sa djecom / mladima
  - dopuštenje da se obavi provjera kriminalnog dosijea kod lokalnih policijskih snaga
- Svi zaposleni članovi FORUMA MNE će proći provjeru kriminalnog dosijea i od dvoje ljudi koji imaju iskustva u radu kao zaposlena lica /u kontaktu sa djecom / mladima će biti tražene dvije preporuke. Volonteri će potpisati ugovor iznoseći sve osude ili istrage u vezi brige o zaštiti djeteta.
- Bilo koja mlada osoba ispod 18 godina koja želi da radi kao zaposleni ili volonter u Forumu MNE će biti zamoljena da potpiše **Prijavni formular za pozicije koje uključuju kontakt sa djecom i mladim ljudima** (dodatak A), tvrdeći da nije počinila nikakav prethodni prekršaj, da ga potvrdi potpisom roditelja ili staratelja.
- Svi zaposleni članovi /volonteri Foruma MNE moraju popuniti i zadovoljiti **Prijavni formular za pozicije koje uključuju kontakt sa djecom i mladim ljudima i Formu preporuke** da bi radili u FORUMU MNE (Dodatak A i B)

Menadžment zaposlenih / volontera ako se javi zlostavljanje

- Ako je stvorena nedokazana sumnja o zlostavljanju protiv zaposlenog člana / volontera u FORUMU MNE tada se oni trenutačno suspenduju iz organizacije dok se ne izvrši puna istraga.
- Ako je nedokazana sumnja stvorena na izletu ili nekom događaju izvan uobičajenog mjesta dostupnosti omladinskog rada, tada se zaposleni član / volonter treba odmah suspendovati i ukloniti od kontakta sa djecom.
- U bilo kom slučaju sumnje na fizičko ili seksualno zlostavljanje, otkrivanje zlostavljanja treba biti proslijeđeno lokalnoj policiji i centru za socijaln rad na istragu.
- U slučaju osumnjičenog zanemarivanja ili emotivnog zlostavljanja unutrašnja istraga treba da bude sprovedena od strane višeg službenika za zaštitu djeteta uz podršku jednog od službenika za zaštitu djeteta iz projekta. Ako se zlostavljanje procijeni kao dovoljno ozbiljno informacije će se proslijediti policiji i centru za socijalni rad.
- Ako se procijeni da se bilo kakav oblik zlostavljanja javio, linijski menadžer zaposlenih / volontera Foruma MNE će biti obaviješten i zaposleni/volonter FORUMA MNE će biti trenutačno otpušten.

KOD PONAŠANJA

Zaštita djeteta /mlade osobe i vas kao omladinskog radnika / volontera / studenta/ zaposlenog člana FORUMA MNE :

Pored stvaranja sigurnog okruženja, zaposleni FORUMA MNE takođe treba da daju pravi primjer kroz svoj omladinski rad i da se osvrću na svoje ponašanje i to što se očekuje od mladih ljudi u našoj organizaciji.

Zaposleni u Forumu MNE treba da planiraju svoj rad, da bi smanjili do minimuma situacije i mogućnosti da djeca pretrpe štetu / zlostavljanje.

Zaposleni u FORUMU MNE treba konstantno

- Da osiguravaju da je druga odrasla osoba prisutna kada su u društvu djece /mladih, idealno da osiguraju da se polna izmiješanost grupe reflektuje na polnu izmiješanost zaposlenih. (vidi odjeljak ispod; ako je jedan na jedan kontakt neizbježan)
- Da budu svjesni opasnosti izlaganja sebe optužbama
- Da imaju na umu da njihova postupanja ili komentari mogu biti pogrešno protumačeni bez obzira sa koliko dobrim namjerama bili
- Da prepoznaju da se traži oprez kada se radi sa djecom/ mladim ljudima, posebno u osjetljivim momentima npr. kada se radi o tiranisanju, žalosti ili zlostavljanju itd.
- Da budu svjesni mogućih implikacija prilikom fizičkog kontakta sa djecom/ mladim osobama
- Da svom lokalnom službeniku za zaštitu djeteta ukažu na otkrivanje zlostavljanja djeteta (vidi dolje poglavlje 8.1.)

Zaposleni u FORUMU MNE ne trebaju ni pod kojim okolnostima

- Dopustiti sebi da budu uvučeni u bilo kakvo neprikladno ponašanje traženja pažnje od strane djece / mladih ljudi (npr. srdžba, gužva, itd.)
- Pokazivati favorisanje bilo kog pojedinca, biti pretjerano prislan sa djetetom / mladom osobom
- Stvarati plodno tlo za optužbe protiv sebe kroz neprikladne ili sugestivne opaske ili ponašanje
- Oslanjati se samo na njihov dobar glas da bi ih štitili
- Vjerovati "to se nikad ne može meni desiti" bilo u vezi zlostavljanja djece ili u slučaju da vi budete optuženi za to

Kontakt sa djeterom – individualni razgovor

Ako je kontakt jedan na jedan sa djecom /mladim ljudima neizbježan:

Zaposleni u ForumuMNE treba uvijek

- Da osiguraju da su dostupni drugim zaposlenim /volonterima
- Da kažu drugoj odrasloj osobi gdje idu, šta rade, zašto, koliko dugo da se obezbijedi podrška njihovim akcijama
- Da obezbijede da to traje što je kraće moguće
- Da odu sa djetetom / mladom osobom na mjesto gdje ima više ljudi na vidiku
- Da izbjegavaju nepotrebni fizički kontakt posebno ako to može biti pogrešno protumačeno od strane djeteta /mlade osobe ili drugih ljudi
- Da ako moraju da dotaknu dijete/mladu osobu dobiju prvo dopuštenje djeteta /mlade osobe
- Prilikom boravka izvan mjesta rada ili kampa da izbjegava da odlazi u sobu ili šator djeteta /mlade osobe bez pratnje

Postupanje pri agresivnom ponašanju

Definicije agresivnog ponašanja su vrlo lične i naša viđenja agresije su prožeta uticajem naših prethodnih iskustava. Šta jedna osoba smatra agresivnim, neko drugi prihvata kao normalno ponašanje. Vrlo je važno ovo zapamtiti kada se suočava sa agresivnim ponašanjem. Sledeća lista je smjernica prihvatljivih reagovanja na agresivno ponašanje.

- Nikada ne odgovarati sa agresijom
- Pokušati raspršiti situaciju razgovarajući sa umiješanim stranama
- Ostati smiren
- Ako je moguće skloniti agresivnu osobu s mjesta događanja
- Koristiti neprijeteći govor tijela, npr. koristiti pokrete koji zaštićuju, biti opušten, imati očit stav dobrodošlice, imati smiren izraz lica, praviti kontakt očima itd.
- Govoriti koristeći smiren glas
- Ne vikati
- Izbjegavati fizički kontakt
- Biti iskren
- Ako je moguće , i ako je prikladno, skloniti žrtvu agresije sa mjesta događanja
- Nikada ne stavljati sebe u poziciju nepotrebnog rizika

ISKAZ O DJELOVANJU: Postupanje pri otkrivanju zlostavljanja

Biti proaktivan u svako doba. Prepoznati znakove i simptome. Ako sumnjate, ili ako ste obaviješteni da dijete ili mlada osoba proživljava zlostavljanje **NIKADA** ne pokušavajte da dalje istražujete. Uvijek se pozovite na smjernice za izvještavanje o nedokazanoj tvrdnji kako su izložene i tražite dalji savjet od službenika za zaštitu djeteta / socijalnih službi.

Ne prosuđujte o onom što je rečeno. Pokušajte da podržite dijete ili mladu osobu. Ne postavljajte pitanja o onom u šta sumnjate. Dajte na znanje da ste raspoloživi da slušate i možete ponuditi podršku, ali **MORATE** proslijediti informacije.

Zapamtite...Ne pokušavajte da to sami sređujete.

Prepoznati službenik za zaštitu djeteta i viši službenik za zaštitu djeteta

Forum MNE je identifikovao službenike za zaštitu djece u svom projektu, kome se treba obratiti u slučaju bilo kakve zabrinutosti.

Imenovani zaposleni u Forumu MNE: Marko Volkov i Dijana Uljarević

U slučaju da se javi ozbiljan incident ili veliki problem koji obuhvata dobrobit djece/mladih

Popunite formular za incident/zabrinutost (Dodatak E). koristite ga da kratko date izvještaj o činjenicama svih značajnih incidenata ili velikih problema koji su se javili tokom aktivnosti sa djecom/mladima. Sastavite izvještaj što je prije moguće nakon incidenta. Izvještaj zatim može biti korišten kao osnova za dalju raspravu na tu temu i za dalja upućivanja. Ako je moguće vodite dnevnik aktivnosti u klubu kao grupne discipline i zašтите svih strana.

Postupanje prilikom zlostavljanja na koje se sumnja, koje je otkriveno ili ustanovljeno

Forum MNE nije agencija za savjetovanje djece/mladih i od zaposlenih/volontera ne bi trebalo tražiti da istražuju pitanja zlostavljanja kod djece/mladih. Ipak, moguće je da će djeca / mladi iskoristiti priliku povjerljive atmosfere omladinskog kluba da otkriju zlostavljanje koje ih pogađa.

Pratite procedure predstavljene u dijagramu ispod i popunite formular za incident/zabrinutost.

Vodič kroz procedure prijavljivanja (dijagram)

Mlada osoba otkriva

Omladinski radnik mora: 1. Potvrditi povjerljivost

2. Objasniti koje će se akcije preduzeti

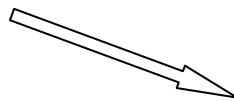
3. Ponuditi podršku i umirenje

4. Dopustiti im da govore

Nakon otkrivanja

Omladinski radnik mora: Dokumentovati činjenice kako ih on/a zna

Obavijestiti imenovanu osobu/službenik zaštite djeteta

Obavije.linij.s.menadž

Imenovana osoba/Službenik zaštite djeteta je odgovoran za sve buduće akcije

Linijski Menadžer daje podršku oml.radniku

SZD mora:

Dati povratnu informaciju oml.radniku

Napisati izvještaj

Obavijestiti FORUM MNE višeg službenika za zaštitu djece

Kontaktirati socijalnu službu/policiju (ako je primjereno)

Omladinski radnik mora:

Podržati mladu osobu ako je u mogućnosti

Podržati omladinsku grupu (ako postoji)

On/a mora:

Podržati oml.radnika

AKO SUMNJATE DA JE DIJETE/ MLADA OSOBA U NEPOSREDNOJ OPASNOSTI

Kontaktirajte odmah za savjet vašeg službenika za zaštitu djeteta. Ako je on ili ona nedostupan/na, kontaktirajte direktorku organizacije Forum MNE. Izvijestite da osjećate da je dijete /mlada osoba u neposrednoj opasnosti. Oni će tada uzeti detalje slučaja i preduzeti odgovarajuće akcije. Ako ne možete kontaktirati podršku unutar organizacije, a hitan je slučaj, jedino tada treba da direktno zovete socijalne službe, policiju ili pouzdane podržavajuće agencije (detaljnije u odjelu 7) za pružanje podrške. U svakom slučaju se od vas očekuje da prosljedite sledeće informacije kada je to moguće:

- Ime, datum rođenja, adresa, pol djeteta
- Etnička pripadnost, religija, jezik koji koristi
- S kim još dijete živi
- Škola
- Gdje je dijete sada
- Bilo kakve specijalne potrebe koje dijete ima
- Kontakt detalji osobe koja vrši prijavljivanje

U nekim slučajevima možda ćete takođe trebati da izvijestite:

- Prirodu zabrinutosti
- Kako i zašto je nastupila
- Šta izgleda da su potrebe djeteta i porodice
- Bilo kakve akcije koje su oni sproveli
- Šta je, ako jeste nešto, rečeno od strane djeteta i/ili onog ko se o njemu stara u vezi zabrinutost
- Datumi, vrijeme i mjesto bilo kog specifičnog incidenta
- Detalji o bilo kom svjedoku (imena, adrese itd.)
- Da li je ikakva hitna akcija potrebna da se djetetu ili djeci pruži sigurnost

Bićete zamoljeni da popunite pormular za incident, priložen kao dodatak politici

Aktivnosti van prostorija Foruma MNE

AKO SE NEDOKAZANE TVRDNJE ILI ZABRINUTOSTI JAVE TOKOM IZLETA/KAMPA/ BORAVKA IZVAN VAŠEG PODRUČJA:

- Kada su osoba koja navodno vrši zlostavljanje (omladinski radnik, volonter ili drugi) i zlostavljana osoba oboje članovi istog izleta najvažnija preokupacija je inicijalna zaštita djeteta. Primarno je zlostavljanoj osobi i drugoj djeci/mladima obezbijediti sigurnost. Ako ne postoji neposredan rizik od daljeg zlostavljanja tada više razmotren pristup može biti primijenjen. Zaposlenim/volonterima se savjetuje da kontaktiraju linijskog menadžera/ službenika za zaštitu djeteta/ili direktorku organizacije zbog početnih savjetovanja. Ako se smatra da je prekršaj izvršen, zaposleni volonteri treba u prvom redu da kontaktiraju lokalnu policiju i centar za socijalni rad, nakon konsultacija sa SZD ili PM.
- Pažljivo razmatranje kako najbolje informisati roditelje/staratelje se treba preduzeti i da li djeca treba da nastave izlet ili budu poslata kući. Ovo će zavisiti od ozbiljnosti incidenta, posljedica na djecu i postojećeg rizika za drugu djecu.
- Kada se nedokazane tvrdnje koje se tiču zlostavljanja kod kuće razotkriju na izletu, zaposleni/volonteri treba da kontaktiraju službenika za zaštitu djeteta i/ili direktorku organizacije i razgovaraju kako najbolje da postupe.
- Kada je osoba koja vrši zlostavljanje član lokalnog stanovništva, zaposleni/volonteri treba da kontaktiraju lokalnu policiju u području koje posjećuju, a onda službenika za zaštitu djeteta i/ili projekt menadžera.
- Nijedan zaposleni član ne ide u sobu mlade osobe čak ni u hitnom slučaju bez pratnje drugog zaposlenog člana.
- Ako je nedokazana sumnja o zlostavljanju protiv zaposlenog člana ili volontera Foruma MNE, oni moraju napustiti grupu odmah. Dobrobit djeteta/mlade osobe je **NAJVAŽNIJA**.

BITI PROAKTIVAN

Biti proaktivan znači biti pripravan na moguća zlostavljanja, prepoznavajući znakove i simptome zlostavljanja, i fizičkih i u ponašanju, i prosleđivanje svih sumnji koje imate vašem linijskom menadžeru ili službeniku za zaštitu djece. Mnoga otkrića zlostavljanja su objelodanjenja od strane djece ili mladih ljudi slučajno; kroz slučajno umetanje nečega u razgovoru sa omladinskim radnikom, ili zato što je omladinski radnik svjestan da je njihovo seksualno znanje ili ponašanje neprimjereno za njihove godine, a prilikom ispitivanja nalazi se da to potiče iz situacija zlostavljanja. Ispod je navedeno nekoliko smjernica koje treba imati u vidu kada je u pitanu proaktivnost.

- Biti pripravan na moguća zlostavljanja
- Biti svjestan znakova i simptoma zlostavljanja, i fizičkih i u ponašanju
- Biti pripravan na seksualna i druga ponašanja ili znanja koja su neprikladna dobu
- Slušati djecu i mlade kad govore vama i drugima
- Ne postavljajte sugestivna pitanja, ali nastavite da doznajete i pitate u vezi fizičkih znakova ili znakova u ponašanju, npr. “Ovi ožiljci izgledaju bolni, kako se to desilo?” ili “Večeras si tih/a, je li sve u redu?”
- Ako vam se nešto otkrije dok ste proaktivni (npr. kad kažete djetetu/mladoj osobi da te masnice izgledaju bolno, kako ih je zadobio/la, a on/a tada otkrije da ga je otac opet udario kaišem), prestanite da ispitujete kada dodje do otkrivanja. Budite tu za dijete/mladu osobu ako žele da pričaju o tome, ali ne ispitujte dublje. To može izazvati tjeskobu i/ili zbunjenost kod djeteta/mlade osobe. Prosljedite informacije linijskom menadžeru i službeniku za zaštitu djeteta i pratite procedure ovog dokumenta.
- Budite pripravi na sumnjivo ponašanje drugih ljudi. Ovo uključuje neprimjereno korištenje fotografske opreme i opreme za snimanje i nepoznate ljude koji nisu prošli proces provjeravanja u FORUMU MNE, a koji su prisutni u nepotrebno vrijeme ili se ponašaju neprimjereno sa mladima.
- Čak i ako samo sumnjate na zlostavljanje, ne prilazite navodnom počinitelju, umjesto toga prosljedite informacije linijskom menadžeru ili službeniku za zaštitu djeteta.

- Ako se osumnjičeno zlostavljanje desi tokom FORUM MNE aktivnosti od strane bilo kog člana FORUMA MNE tada je prikladno kontaktirati lokalno povjerljivu spoljnu osobu ili agenciju u vezi nepristrasnog savjeta. Kada je to moguće konsultujte SZD ili linijskog menadžera prije preduzimanja akcije.
- Omladinski radnici treba da imaju na umu svoja profesionalna ograničenja. Socijalni radnici ili drugi profesionalci u polju zaštite djeteta su ti koji će rukovoditi situacijom. Ostavite bilo kakvo istraživanje ili postavljanje pitanja odgovarajućim osobama. Savjet i podrška su uvijek korisni preko vašeg službenika za zaštitu djeteta. Možete kontaktirati socijalne službe ili druge relevantne organizacije za savjet bez prosljeđivanja za pomoć.
- FORUM MNE iznosi da zaposleni i volonteri nikad ne treba da pričaju roditeljima ili starateljima u vezi sumnji ili otkrivanja ozbiljnih fizičkih ili seksualnih zlostavljanja. Pitanja treba da se postavljaju samo da pomognu zaposlenima ili volonterima da razumiju neuobičajenu promjenu u raspoloženju ili ponašanju djeteta, na primjer razvod ili bolan gubitak u porodici. Roditeljima ili starateljima ne smije biti rečeno da je dijete otkrilo zlostavljanje.

ZAPAMTITE: Dobrobit djeteta i mlade osobe je najvažnija. Ako se desi zlostavljanje ili sumnja o zlostavljanju, ne postavljajte sugestivna pitanja,

PROSLIJEDITE IH DALJE!

KONTAKTI U FORUMU MNE

Uključivanje spoljnih agencija:

Spoljne agencije treba da budu uključene samo ako:

- Postoji jasan krivični slučaj na koji treba odgovoriti
- Mlada osoba treba pažnju/savjetovanje da izađe na kraj sa posljedicama zlostavljanja
- Odlučeno je sa višim službenikom za zaštitu djeteta da to ide u korist dobrobiti mlade osobe
- Mlada osoba je sama odabrala da tako uradi.

Tako se sva mjesta događanja prekršaja u Forumu MNE trebaju izložiti povjerljivim spoljnim strankama, koje su nezavisne od Forum MNE personala i koja su u mogućnosti da rukovode otkrivanjima i pitanjima zlostavljanja na odgovarajući način.

Regionalni Manadžer i Viši službenik za zaštitu djeteta:

Duncan Dunlop +381 63 385 340

Prvi kontakt u projektima treba uvijek da bude Službenik za zaštitu djeteta; **druga osoba** treba da bude određena unutar projekata. Ovo treba da bude povjerljiva osoba iz policije, centra za socijalne usluge ili drugih institucija i NVO koje se bave pitanjima zaštite djeteta.

Napomena: Svaka NVO mora izložiti koje spoljne partnerske organizacije trebaju biti kontaktirane i kojim redom. Npr. socijalne službe, policija i jedna NVO u slučaju otkrivanja za svaku opštinu, ako je relevantno. Druge korisne NVO mogu biti iznesene negdje drugo u dokumentu, ali ne ovdje tako da se izbjegne zabuna

FORUM MNE – Forum mladi i neformalna edukacija

Prvi kontakt u projektu Crna Gora treba uvijek da bude Lokalni službenik za zaštitu djeteta:
Marko Volkov +382 69 319 915 i/ili Dijana Uljarević +382 69 319 257

U slučaju da gore navedene osobe nisu dostupne, obratite se direktorki Foruma MNE:
Ajša Hadžibegović +382 69 416 975

Korisni kontakti:

Podgorica:

- SOS telefon **telefon za žene i djecu žrtve nasilja** Vanja Mikulić
+381 81 664 435
+381 81 664 432
  - Centar za socijalni rad – **Dijana Popović Gavranović**
+381 81 230 572
+381 81 230 567
- Centar za prava djeteta - – **Rajka Perović**
+381 81 245 789
- UNHCR - Podgorica
+381 81 238 066,
+381 81 238 068
  - Save the Children - **Ana Stojović Janković**
+381 81 621 339, +381 81 639 770

Multidisciplionarni timovi po gradovima: Policija, Centar za socijalni rad, NVO

Kotor:

- Koordinatorica projekta za zlostavljanje djece za Kotor, Tivat i Budvu **Aleksandra Jovanović** 086/452 887
  - Centar za socijalni rad Kotor, direktor **Nenad Radunović** – 082/ 322 622

MUP Kotor:

- Komandir **Miloš Vucinic** - 082/ 325 736
- Zamjenik komandira **Rovcanin** – 082/ 322 222
- Dežurna služba (24 sata dnevno) 082/ 325 635
- Besplatni telefoni 92 i 112 (za pozive sa mreze 069)
  - Kriminalistička policija za slučajeve nasilja u porodici i maloljetničke delikvencije
  - NVO Anima -Centar za žensko i mirovno obrazovanje **Živko Ćorić**
tel/fax +381 (0)82 325-829, 069 610 595
Psihološkinja **Ljupka Kovačević** - 069 047 337

DODATAK A

FORMULAR ZA PRIJAVLJIVANJE INCIDENTA/ZABRINUTOSTI

Bilješka: Povjerljivost mora biti ostvarena u svako doba .Informacije se moraju podijeliti samo na osnovu potrebe o saznanju istih. tj. Samo ako će to zaštititi dijete. Razgovarajte o ovom incidentu samo sa onima koji to treba da znaju.

Nastavite na odvojenom listu papira ako je potrebno i priložite pričvršćeno formularu.

Detalji o osobi koja podnosi izvještaj

Ime:
Pozicija:
Kontakt telefon:

Detalji o djetetu/mladoj osobi

Ime:
Datum rođenja:
Adresa:
Kontakt telefon:
Imena i adrese roditelja/staratelja/onih koji se brinu o njemu:

Ako podnosite izvještaj u ime nekog drugog, molim vas navedite detalje o toj osobi

Ime:
Pozicija:
Adresa:
Kontakt telefon:
Datum kada se ova osoba savjetovala sa vama u vezi zabrinutosti/incidenta:

Detalji o incidentu/zabrinutostima

Datum nastanka incidenta/zabrinutosti:
Vrijeme:
Mjesto
Imena i adrese drugih ljudi koji mogu imati informacije u vezi zabrinutosti/incidenta:
Detaljno opišite šta se desilo:
Detaljno opišite vidljive povrede/masnice i zabrinjavajuće ponašanje djeteta/mlade osobe, ako postoje (koristite dijagrame ako će vam pomoći da opišete):
Da li je dijete/mlada osoba ispitivano u vezi incidenta: DA/NE Ako da, iznesite tačno njegovim riječima šta je dijete reklo i bilo koje postavljeno pitanje ako je događaj trebao razjašnjenja:

Detalji o preduzetoj akciji

Detaljno navedite koju akciju ste, ako je bilo, preduzeli kada ste primili ove informacije:

Druge informacije

Iznesite bilo koje druge informacije koje imate u vezi ovog pitanja (važno je da sve informacije budu prosljednene, čak i one za koje mislite da nisu bitne ili korisne).	
Policija	Kontaktirana policijska stanica: Ime i kontakt broj: Dobijeni savjet:
Odjel za socijalni rad	Odjel za socijalni rad: Ime i kontakt broj: Dobijeni savjet:
Ostalo	Ime organizacije: Ime i kontakt broj: Dobijeni savjet:

Potpis: _____

Otkucano ime: _____

Datum: _____